

## PEDAGOGIK INNOVATSIYALAR ASOSIDA AXLOQIY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISHNING METODIK TAVSIYALARI

**Abdumutalipova Gulshodaxon Nurbek qizi**  
**Andijon Davlat Pedagogika Instituti**  
**Maktabgacha ta'lim kafedrası mustaqil tadqiqotchisi**

### Annotatsiya

Mazkur maqolada metodik tavsiyalar maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagogik innovatsiyalar asosida axloqiy qadriyatlarni shakllantirish jarayoniga oid nazariy va amaliy yondashuvlar tahlil qilingan. Bolalarda halollik, mehr-oqibat, do'stlik, vatanparvarlik kabi axloqiy fazilatlarni rivojlantirishda interfaol metodlar va innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash bo'yicha amaliy tavsiyalar keltirilgan.

**Kalit so'zlar:** maktabgacha ta'lim, pedagogik innovatsiya, axloqiy qadriyat, tarbiya, interfaol metod, shaxs kamoloti, ijodkorlik.

### Kirish

Bugungi globallashuv davrida ta'lim-tarbiyaning barcha bosqichlarida, xususan, maktabgacha ta'lim tizimida bolalarning axloqiy va ma'naviy dunyosini shakllantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Shu jarayonda pedagogik innovatsiyalardan samarali foydalanish bolalarda mustaqil fikrlash, to'g'ri xulq-atvor, mehribonlik va halollik kabi fazilatlarni rivojlantirishning muhim omiliga aylanmoqda. Maktabgacha yosh — bu shaxsning axloqiy ongini shakllantirishda poydevor qo'yiladigan davrdir. Shu bois tarbiyachi-pedagoglar zamonaviy, ijodiy yondashuv asosida ishlashi, har bir bolada insoniy qadriyatlarga hurmat va ijobiy

xulqni uyg'otishi zarur. Bunda innovatsion pedagogik texnologiyalar muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

## Asosiy qism

### 1. Maktabgacha ta'limda axloqiy qadriyatlarning o'rni

Axloqiy qadriyatlar — bu bolalarning ijtimoiy hayotda o'zini tutish me'yorlari, yaxshi bilan yomonni ajrata olish, atrofdagilarga mehr va hurmat bilan munosabatda bo'lish qobiliyatidir.

Maktabgacha ta'lim muassasasida bu qadriyatlar quyidagilar orqali shakllantiriladi:

- o'yin faoliyati orqali axloqiy tajriba orttirish;
- badiiy adabiyot (ertak, hikoya, she'r) orqali ijobiy namunalarni idrok etish;
- jamoaviy mashg'ulotlarda hamkorlik, yordam, sabr, hurmat kabi fazilatlarni o'rganish.

Bolalarga axloqiy qadriyatlarni singdirish jarayoni muntazam, tizimli va innovatsion usullarga asoslanishi zarur.

### 2. Pedagogik innovatsiyalarni joriy etishning ahamiyati

Maktabgacha ta'limda pedagogik innovatsiyalarni qo'llash quyidagi imkoniyatlarni yaratadi:

- bolalarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik va mas'uliyatni oshiradi;
- axloqiy mavzularni hayotiy misollar bilan bog'lab tushuntirishga yordam beradi;
- o'yin va texnologik vositalar orqali o'rganishni qiziqarli qiladi;
- o'qituvchi va bola o'rtasidagi iliq psixologik muhitni shakllantiradi.

Innovatsiyalar jumlasiga interfaol metodlar, axborot-kommunikatsion texnologiyalar, STEAM yondashuvlari, didaktik o'yinlar kiradi.

### 3. Maktabgacha ta'limda qo'llaniladigan innovatsion metodlar:

**1. “Rol o'yinlari” metodi.** Bolalar turli axloqiy vaziyatlarni sahnalashtiradi: “Do'stiga yordam berish”, “Halol bola”, “Mehribonlik kuni” kabi. Bu orqali ular ijobiy xatti-harakatni his etadi va tajriba orttiradi.

#### 2. Aqliy hujum (Brainstorming)

Tarbiya mashg'ulotida bolalarga savollar beriladi: “Yaxshi bola qanday bo'ladi?”, “Do'stiga yordam berish nima uchun kerak?” — shu tarzda bolalar mustaqil fikr bildiradilar.

**3. “Klaster” usuli.** Masalan, “Halollik” so'zini doskaga yozib, bolalardan shu tushunchaga oid so'z va misollar aytilish so'raladi: rostgo'ylik, ishonch, poklik va hokazo.

**4. “Rasm asosida hikoya tuzish”.** Bolalarga axloqiy mazmundagi suratlar beriladi. Ular surat asosida voqeani so'zlab, qahramonlarning yaxshi-yomon xatti-harakatlarini baholaydilar.

**5. “Mehr-oqibat haftaligi” loyihasi.** Har kuni bitta axloqiy mavzu tanlanadi (masalan, “Do'stlik kuni”, “Kichiklarga yordam kuni”). Bolalar o'sha mavzu asosida amaliy ishlar bajaradilar: o'yinchoq ulashish, yordam berish, shirin so'z aytilish.

**4. Metodik bosqichlar va tavsiyalar.** Axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda quyidagi bosqichlarga amal qilish maqsadga muvofiq:

#### 1-bosqich. Tayyorlov bosqichi

- Mashg'ulot mavzusini tanlash (“Halollik”, “Mehr-oqibat”, “Tozalik”).

• Tarbiyachi bolalarga mos video, ertak, qo'shiq yoki rasmlı material tayyorlaydi.

## 2-bosqich. Asosiy faoliyat bosqichi

- Interfaol o'yin, rolik yoki sahna ko'rinishi orqali mavzu ochiladi.
- Bolalarning faol ishtiroki ta'minlanadi, savol-javob va muhokama o'tkaziladi.

## 3-bosqich. Refleksiya bosqichi

- "Bugun men nimalarni o'rgandim?", "Men qanday yaxshi ish qildim?" kabi savollar orqali bolalar o'z xulqini tahlil qiladi.

## 4-bosqich. Mustahkamlash bosqichi

- Bolalar kichik rasm chizishadi, she'r aytishadi yoki ertakdagi ijobiy qahramonni eslab, uni ta'riflashadi.

## 5. Tarbiyachilar uchun metodik tavsiyalar

1. **Mashg'ulotlarda milliy qadriyatlarga tayangan holda ishleng.** Ertaklar, maqollar, xalq og'zaki ijodi namunalaridan foydalaning.
2. **Axborot texnologiyalaridan unumli foydalaning.** Bolalar uchun qisqa, ijobiy mazmundagi videoroliklar, animatsiyalar ko'rsating.
3. **Oila bilan hamkorlikni kuchaytiring.** Ota-onalar bilan "Axloqiy qadriyatlar kuni", "Halollik haftaligi" kabi tadbirlarni o'tkazing.
4. **Bolalarda his-tuyg'u tarbiyasiga e'tibor berib.** Bolalar his etib o'rganadi. Shuning uchun mehr, e'tibor, rag'bat muhim omil bo'lishi kerak.

5. **\*\*Refleksiya (o‘z-o‘zini tahlil qilish)\*\***ni muntazam yo‘lga qo‘ying.

Har bir mashg‘ulot yakunida bolalar “men bugun yaxshilik qildimmi?” degan savolga javob topishsin.

### Xulosa

Maktabgacha ta’limda pedagogik innovatsiyalar asosida axloqiy qadriyatlarni shakllantirish — bu shunchaki tarbiyaviy jarayon emas, balki bolaning butun shaxs sifatida kamol topish yo‘lidir. Innovatsion metodlar yordamida bola o‘rganishni o‘yin orqali anglaydi, axloqiy tushunchalarni his etadi va ularni amalda qo‘llay boshlaydi. Tarbiyachining mahorati esa bu jarayonda yetakchi rol o‘ynaydi. Shunday qilib, maktabgacha ta’lim tizimida innovatsion yondashuvlar — bolalar ongida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni shakllantirishning eng samarali vositasidir.

### Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Maktabgacha ta’lim tizimini yanada takomillashtirish to‘g‘risida”gi qarori, 2021-yil.
2. Hasanboeva O., Mavlonova R. *Pedagogika*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
3. To‘xtaxodjayeva M. *Pedagogik innovatsiyalar asoslari*. – Toshkent: O‘qituvchi, 2019.
4. Xo‘jayev Sh. *Maktabgacha ta’lim metodikasi*. – Toshkent, 2020.
5. Jalilova M. *Innovatsion ta’lim texnologiyalari*. – Toshkent, 2021.
6. Abdullayeva D. *Bolalarda axloqiy tarbiya metodikasi*. – Andijon, 2022.